

Dansk-historieopgaven i 1.g

Udarbejdet af:

**Lars Tølbøll Pedersen
& Henrik Nyvang**

Indholdsfortegnelse

I. Hæftets formål	3
II. Opgavens karakter	3
III. Fagenes retorik	4
IV. Formelle retningslinjer og opgavens overordnede struktur	5
V. Taksonomiske niveauer	7
V.1. Redegørelse	8
V.2. Analyse	9
V.3. Diskussion/Vurdering	9
VI. Citationsteknik, henvisninger og noter	10
VI.1. Citater	10
VI.2 Henvisninger og noter	11
VII. Mundtlig evaluering	13
VIII. Litteraturliste	14

I. Hæftets formål

I gymnasiet skal man skrive en del store opgaver. Én af dem er dansk-historieopgaven, som skal skrives i 1.g.

Hensigten med dansk-historieopgaven er, at man skal lære at skrive opgaver, at man skal lære noget fagligt, og at man skal lære at bruge faglige metoder.

Noget af det, man skal lære, er en række formelle færdigheder; man skal kunne citere, henvise, lave litteraturliste osv. Det er disse færdigheder, dette hæfte drejer sig om.

II. Opgavens karakter

Det er meget vigtigt, at man lærer at skrive opgaver, bl.a. fordi næsten alle får brug for det i senere uddannelsesforløb. Derfor kan man sige, at opgaveskrivningen er et led i den direkte studieforberegende del af gymnasieuddannelsen; her kan den videnskabelige del af uddannelsen begynde.

De fleste vil nok mene, at de har skrevet opgaver i folkeskolen, og det er sandt, men netop kravene om en form for videnskabelighed adskiller folkeskolens og de videregående uddannelsers opgaveskrivning. Derfor er der nogle ting, man skal mærke sig. I gymnasiet skal man ikke skrive om sin egen arbejdsproces, altså ikke noget med "det har været svært at skrive opgaven, men jeg mener, at jeg har klaret det tilfredsstillende". Man må heller ikke takke nogen. Det ser man nogle gange i forordet til en bog, men det er ikke velset i opgaver, uanset om opgaven "ikke var blevet til uden hjælp og støtte fra mor".

Det er vigtigt at have et solidt grundlag for det, man skriver. Det vil sige, at man i de fleste tilfælde arbejder ud fra skriftligt materiale, men illustrationer og tabeller med mere kan også inddrages og behandles i opgaven.

De fleste vil gerne udtrykke meninger om emnet, men man skal ikke skrive noget om sine følelser; det er irrelevant for en opgave om fx slavehandel, om man synes, det er synd for slaverne.

III. Fagenes retorik

De større skriftlige opgaver skal udarbejdes i et klart sprog. Lange og knudrede sætninger virker meningsforstyrrende, og man bør derfor skrive i kortere sætninger med et præcist ordvalg.

I skemaet nedenfor er der en oversigt over nogle forhold om fagenes retorik, som man skal være opmærksom på, når man skriver en dansk-historieopgave.

Substantiver	<ul style="list-style-type: none">• Brug fagterminologi.• Man må ikke bruge fornavn om forfattere/skribenter. Brug hele navnet, efternavn eller forkortelse
Verber	<ul style="list-style-type: none">• Når man i dansk skriver om fiktion, skriver man i præsens eller perfektum. Eks: <i>Eventyret handler om en ælling, der går meget ondt igennem, men bliver lykkelig til sidst.</i> Præsensformerne skal opfattes som en slags "altid". H.C. Andersens eventyr "Den grimme ælling" <u>handler</u> om en ælling, der <u>ser</u> anderledes ud. I andegården <u>opfattes</u> den som styg og <u>bliver kanøfflet</u>. Hvis I refererer en fiktionstekst i præteritum, lyder det som om I forveksler fiktion og virkelighed, og det er en alvorlig fejl.• Man skriver også i præsens, når man skriver om andre tekster eller præsenterer nogle forfatteres synspunkter. Eks: <i>Artiklen beskriver forholdene i Egypten...</i>, eller <i>Rudi Thomsen påpeger i sin fremstilling...</i>• Ang. faktiske begivenheder skriver man i præteritum. <i>Den fortidige virkelighed</i> opfattes i denne sammenhæng som faktiske begivenheder. Eks: <i>Folketinget behandlede et forslag</i>, og <i>H.C. Andersen rejste flere gange...</i>• Man skal undgå passiv vendinger, hvis det er muligt.
Adjektiver	<ul style="list-style-type: none">• Man skal overveje anvendelsen af stærke og farvede adjektiver. I fremstillingen og dokumentationen af sagen er det hensigtsmæssigt at anvende et neutralt sprog.
Pronomener	<ul style="list-style-type: none">• Det skal altid fremgå klart, hvem der gør hvad, og hvem der mener hvad. Det er ikke tilladt at bruge <u>du</u> i stedet for man.• I historieopgaver er det meget vigtigt, at man præciserer hvis synspunkter på den historiske virkelighed, man præsenterer. Vær derfor meget forsigtig med at anvende <u>man</u> i historieopgaver.• Det er i orden at bruge <u>jeg</u>, hvis man udtrykker en vurdering eller fortolkning. Eks: <i>Jeg opfatter solen som et symbol på...</i> og <i>Jeg er enig med Rudi Thomsen i opfattelsen af romernes motiver...</i>• Man må ikke bruge <u>vi</u>, hverken om "læreren og jeg" eller om personers forhold til tekster, f.eks. er det forbudt at skrive: <i>Vores eventyr handler om...</i>
Sammenhæng	<ul style="list-style-type: none">• Vigtigt. Både mellem ord, sætninger og afsnit. Brug f.eks.: altså, derfor, til trods for, derimod, hvorefter o.l.

IV. Formelle retningslinjer og opgavens overordnede struktur

Omfang: Hvis du skriver opgaven alene, skal den som minimum have et omfang på 5 normalsider og maksimalt 8 normalsider. Skriver du i en gruppe på 2, skal opgaven fylde 9-12 normalsider, hvor hver elev i gruppen hæfter for minimum 3 sider, der indeholder både dansk- og historiefaglige elementer. I optællingen af opgavens antal normalsider skal indholdsfortegnelse, illustrationer, henvisninger/noter, litteraturliste og bilag ikke medtælles. En normalside er en A4 side med 2.400 anslag. Brug ordtællefunktionen i Word. Med undtagelse af titelbladet (se nedenfor) anføres der sidetal på alle sider i opgaven.

Arbejdsform: Opgaven udarbejdes individuelt eller i grupper på 2.

Opgavernes overordnede struktur:

- a. **Forside/titelblad**, der indeholder dels opgavens titel, der skal være i nøje overensstemmelse med indholdet, dels navn og klasse.
- b. **Indholdsfortegnelse**, hvor alle afsnit og underafsnit opstilles med henvisning til, på hvilken side i opgaven afsnittene findes. Teksten skal stå til venstre og sidetallene til højre. Der skal være fuldstændig overensstemmelse mellem indholdsfortegnelsen og afsnittene i opgaven.
- c. **Indledning**, der indeholder en kort introduktion til og præsentation af opgavens problemstilling(er); det vil sige de spørgsmål, som opgaven forsøger at besvare.
Indledningen kan også indeholde en præsentation af, hvordan opgaven er disponeret, ligesom emnemæssige afgrænsninger, eksempelvis i forhold til tid og sted, har sin plads her. Endelig skal indledningen indeholde en kort beskrivelse af det væsentligste materialegrundlag for opgaven.
- d. **Hovedafsnit**, der er inddelt i kapitler og underafsnit. Hovedafsnit vil sige de redegørende, analyserende og vurderende afsnit (se s. 7 ff.), hvori opgavens emne behandles. De enkelte større afsnit kan afrundes med en kort sammenfatning af afsnittets hovedpointe(r), således at sammenhængen mellem afsnittet og det problem, der behandles, klart fremgår.
- e. **Konklusion**. Her understreges de faglige resultater, der er nået igennem

udarbejdelsen af opgaven. Sørg altid for, at der er overensstemmelse mellem det, der sættes spørgsmålstegn ved i indledningen og det, der svares på i konklusionen. I konklusionen må der ikke inddrages helt nye momenter eller synspunkter; konklusionen må dog meget gerne sætte opgavens indhold ind i et større perspektiv, eksempelvis ind i en aktuel sammenhæng.

- f. **Litteraturliste**, der opstilles alfabetisk efter forfatternes efternavne. De enkelte titler forsynes desuden med oplysninger om forlag/trykkested og udgivelsesår.

Kun det materiale, der er henvisninger til i opgaven, anføres i litteraturlisten. Eksempler:

Bender, Johan & Hans-Kurt Gade (1989): *Stormagtspolitikken 1945-1982 belyst ved kilder*, Munksgaard

Bryld, Carl-Johan (2010): *Verden før 1914 - i dansk perspektiv*, Systime

Ditlevsen, Tove (1948): "Tårer", i: *Noveller*, Gyldendal

Hansen, Ib Fischer (1981): *Litteraturhåndbogen*, Gyldendal

Jørgensen, Per Willemoes (1974): *De store opdagelser*, Gyldendal

Vandborg, Lise (2011): "Dette burde skrives i nutid af Helle Helle", *Litteratursiden*, <https://litteratursiden.dk/anmeldelser/dette-burde-skrives-i-nutid-af-helle-helle>, (besøgt d. 10/4 2018)

Materiale fra Internettet: Artikler eller lignende anføres på samme måde som papirudgaver og afsluttes med angivelse af webadressen samt dato for anvendelse.

Vær opmærksom på, at der i opgaven ikke må henvises til oplysninger fra de elektroniske leksika **Wikipedia** og **leksikon.org**.

I **historie**opgaver skelnes der i litteraturlisten **ikke** mellem kilder og fremstillinger.

I **dansk**opgaver kan det i nogle sammenhænge være relevant at skrive en liste over henholdsvis primær- og sekundærlitteratur.

- g. Eventuelle **bilag**. Bilag kan eksempelvis være kort, tabeller, boganmeldelser og kildetekster, der har haft stor betydning for udarbejdelsen af opgaven. Der skal altid refereres til de vedlagte bilag i opgaveteksten.

V. Taksonomiske niveauer

I opgaven skal der indgå forskellige *taksonomiske niveauer*. De enkelte niveauer udgør dels en enhed i opgaven, dels fundamentet for at bevæge sig videre til det næste niveau. De enkelte niveauer kan illustreres således:

Opgaven skal indledes i pyramidens nederste del. Opgaver, der kun bevæger sig på ét af niveauerne vil normalt ikke accepteres som tilfredsstillende. De enkelte niveauer skal dog ikke have lige stort omfang i opgaven. Analysedelen udgør opgavens væsentligste del og skal derfor omfangsmæssigt udgøre den største del af opgaven, det vil sige minimum 50 % af teksten. Redegørelsen og diskussionen/vurderingen deler som hovedregel de resterende sider mellem sig. Begreberne redegørelse, analyse og diskussion/vurdering fungerer i opgaveprocessen som arbejdstitler på opgavens enkelte dele. I den færdige opgave skal I give afsnittene overskrifter, der fortæller noget om indholdet heri.

V.1. Redegørelse

At gøre rede for hovedsynspunkter i en tekst, et historisk fænomen, et udviklingsforløb eller nogle strukturelle forhold betyder, at man med sine egne ord giver en ordnet, forklarende fremstilling. En redegørelse behøver ikke følge forlæggets opbygning, men opgaveskriverens egne vurderinger og stillingtagen til materialet indgår *ikke* i redegørelsen. Ofte lægger redegørelsen op til senere diskussion eller tolkning. Igennem sit valg af oplysninger fra materialet udtrykker man dog allerede i opgavens redegørende del en selvstændig synsvinkel på og vægtning af elementer inden for opgavens emne.

Et eksempel:

”Eventyret handler om en grim ælling, der går meget ondt igennem, men til slut bliver en smuk svane.” *Eller:* ”Eventyret handler om en ælling, der bliver forfulgt af de andre i andegården. Derfor må den flygte, den går meget ondt igennem, men får det godt til slut.” I eksemplet ses to forskellige resuméer, der hver især udtrykker opgaveskrivernes synsvinkel. De to opgaver vil ikke blive ens, idet der allerede i redegørelsen fokuseres på forskellige elementer i historien.

Redegørelsen er reproducerende, det vil sige, at opgaveskriveren forholder sig *refererende/ resumerende* til det materiale, som danner grundlag for redegørelsen; normalt tekster.

At give et *referat* af en tekst betyder, at man neutralt og kortfattet gengiver tekstens tankegang. Referatet skal følge tekstens opbygning og kun medtage det, der er nødvendigt for forståelsen af tankegangen.

I en opgave på gymnasialt niveau vil man sjældent bede om referat, men bemærk forskellen mellem referat og resumé.

At give et *resumé* af en tekst betyder, at man giver en kort, neutral sammenfatning af dens hovedtankegang. Man behøver ikke følge forlæggets opbygning.

Resumé kan bruges til at give et kort overblik over en vanskeligt tilgængelig tekst eller til at komme i gang med tekstarbejdet. I nogle opgaveformuleringer vil der stå skitsér. Det betyder næsten det samme som at resumere.

V.2. Analyse

Analysen er den materialebearbejdning, der fører frem til fortolkningen eller diskussionen/vurderingen. Bearbejdningen tager udgangspunkt i det eller de faglige problemer, man ønsker besvaret og foretages ved hjælp af fagenes metoder.

I opgavens analysedel går man i dybden med sit emne. Ordet analyse kommer fra græsk og betyder 'opløsning' eller 'at opløse', og det er netop dette, man her skal gøre med sit emne: Det skal opløses på en sådan måde, at emnets og tekstens enkelte dele - dens byggesten - træder frem og bliver synlige. Man går i dybden og undersøger, hvilke elementer de analyserede tekster består af, og hvilken betydning disse elementer har for helheden.

Historiefagligt vil man her fx fokusere på årsager til og konsekvenser for den givne historiske begivenhed, som man undersøger. Man vil herved oftest arbejde kildekritisk og blandt andet forholde sig til kildens type, ophav, formål, tendens mm.

Danskfagligt vil man fokusere på både tekstens indhold og form. Uanset om det er en skønlitterær tekst eller en sagprosatext, fx en tale, vil man i analysen undersøge, hvordan tekstens genre, forskellige stilistiske virkemidler og komposition påvirker dens tematikker eller emne. Det er i analysen helt afgørende, at man undersøger og overvejer effekten og betydningen af de iagttagelser, man gør sig om teksten.

V.3. Diskussion/Vurdering

En *diskussion* er en behandling af forskellige synspunkter på det problem, der er arbejdet med i analysen. Diskussionen kan også være udtryk for opgaveskriverens egne overvejelser over analyseresultaterne.

Vurderingen indebærer en selvstændig stillingtagen til det problem, opgaven behandler. Vurderingen bygger på den faglige argumentation, der fremkommer i diskussionen.

En *fortolkning* repræsenterer ligesom en vurdering det øverste niveau i pyramiden, jvf. s. 7. Det er hér, at man på baggrund af analysen giver et samlet bud på, hvordan et emne eller en tekst skal forstås. I arbejdet med skønlitterære tekster i dansk er det i fortolkningen, man kommer ind på, hvad teksten vil sige på et dybere og mere abstrakt plan.

VI. Citationsteknik, henvisninger og noter

VI.1. Citater

Et citat er en ordret gengivelse fra en tekst (det kan i andre sammenhænge være fra et mundtligt udsagn). Man skal altid citere helt præcist, bl.a. skal man bruge tekstens retskrivning. Der skal være kolon før citatet, og der skal være citationstegn ("gåseøjne") omkring det citerede.

Det er nødvendigt at anvende citater i sin opgave. Det viser, at opgaveskriveren er i stand til at påpege og behandle centrale elementer i teksterne. Citaterne skal dog *altid* kommenteres og indgå som et naturligt led i opgavens fremstilling af væsentlige forhold.

Et danskfagligt eksempel fra Ditlevsens "Taarer".

Det er tydeligt, at moderen har magt over sin søn, og på trods af hans forsætter aner man allerede midt i novellen, hvordan det vil gå: "Gråden trængte ind i hans eget sind og stemte ham for struben. Ruths ansigt gled ud i tåge for ham..." (Ditlevsen, 1948, s. 45, l. 33-34).

Almindeligvis gør man sådan, at citater på tre linjer eller derunder skrives i brødteksten, mens citater på mere end tre linjer fremhæves og indrykkes. Man kan også på andre måder adskille citater fra den øvrige tekst, f. eks. ved at anvende en anden skrifttype eller -størrelse. Kolon og anførselstegn skal naturligvis stadig være der. De tre prikker til slut angiver, at sætningen ikke er afsluttet på dette sted, men man springer over resten, da det ikke er nødvendigt i denne sammenhæng. I kan undlade noget af den oprindelige tekst et hvilket som helst sted i teksten ved hjælp af en parentes med tre prikker (...), men pas på, at tekstens mening ikke fordrejes.

Et eksempel fra historiefaget kunne se således ud:

I sin afskedstale påpeger MacArthur således hvordan der var flere årsager til USA's militære engagement i Korea:

"Alt dette blev forandret ved vor sejr i Stillehavet. Vor strategiske grænse ændredes da til at omfatte hele Stillehavet, som blev en vældig

fæstningsgrav, der vil beskytte os, så længe vi fastholder den.”¹

VI.2 Henvisninger og noter

Henvisninger er en uundværlig del af en opgave, da alle oplysninger i opgaven skal kunne kontrolleres i det anvendte materiale. Det er svært at sige, hvor mange henvisninger, der skal være i en opgave; det afhænger bl.a. af emnet, materialet og dets anvendelse. Det er også vanskeligt at lave gyldne regler for, hvor man skal anbringe sine henvisninger i opgaven, men en tommelfingerregel siger, at når man er færdig med et afsnit, laver man en henvisning.

Hver gang man refererer eller på anden måde gengiver noget fra materialet, som man arbejder med, skal man henvise. Man skal fortælle læseren, hvorfra omtalen stammer. Man kan komme i den situation, at flere bøger skriver det samme. Så kan man vælge at henvise til dem alle, eller man kan nøjes med at henvise til dem, der har størst betydning for opgaven. I henvisningen anføres der sidetal på, hvor i materialet den gældende oplysning kan findes. Undlad at lave henvisninger til et omfattende antal sider i materialet; henvis ikke til mere end to sider pr. bog i en henvisning - det gælder om at henvise præcist.

I dansk anføres almindeligvis henvisninger som parenteser i brødteksten umiddelbart efter, de er anvendt. I historie anføres henvisninger derimod i fodnoter (se eksemplet med fodnoten på denne side). Da Dansk-historieopgaven er tværfaglig, er det vigtigt, at der er konsekvens i henvisningssystemet. Man kan derfor vælge at benytte fodnoter som henvisningsform i begge fag i hele opgaven. Man kan også vælge at henvise i parentes til primærteksterne i dansk og indsætte de resterende henvisninger i fodnoter. Hvis man benytter sidstnævnte system, bør man kort gøre opmærksom på det i opgavens indledning.

Et eksempel:

jeg er i gang med en opgave om J.P. Jacobsens *Fru Marie Grubbe* og skriver:
Samspelet mellem natur og menneske er klar fra begyndelsen. Den naturvidenskabelige tænkemåde er karakteristisk for Jacobsen. (Hansen, 1981, s. 176).

¹ MacArthurs afskedstale 19. april 1951, citeret fra Bender & Gade (1989), s. 51

I eksemplet her står ikke alle oplysninger om kilden i henvisning. Normalt skriver man forfatterefternavn, udgivelsesår samt side- og eventuelt linjetal. Hvis der er tvivl, f.eks. hvis samme forfatter har skrevet to bøger samme år, kan man tilføje titlen. I litteraturlisten anfører man i en parentes den forkortelse, man anvender i henvisningerne.

Når der henvises til kilder i fx kildesamlinger, skal kildens titel, afsender og tilblivelses-/udgivelsesår anføres først, og dernæst skal der skrives, hvilken bog kilden er "citeret fra".

Et eksempel:

Christopher Columbus' Brev af 15. februar 1493, udgivet i april 1493, citeret fra Jørgensen (1974), s. 88.

Et eksempel på henvisning til en artikel fra en hjemmeside:

... jeg skriver om Helle Helles forfatterskab, og jeg vil i den forbindelse omtale romanen

Dette burde skrives i nutid:

Denne tematik er også at finde i *Dette burde skrives i nutid*, hvor Dorte langsomt er ved at gå i opløsning, og hvor overfladen krakelerer. (Vandborg, 2011)

Af litteraturlisten fremgår alle relevante oplysninger. Dvs. artiklens titel, datering, hjemmesidens adresse, forfatter og dato for brug af hjemmesiden.

VII. Mundtlig evaluering

I forlængelse af den skriftlige opgave skal du til en mundtlig prøve, hvor du bl.a. præsenterer opgavens hovedpointer, materialer og metoder. Denne prøve er individuel – også selvom du har udarbejdet opgaven sammen med en anden elev. Du får én samlet karakter for opgaven og den mundtlige prøve, som har samme status som en årsprøve/eksamen. Denne karakter tæller med i dit gennemsnit for 1.g.

Forud for den mundtlige prøve skal du forberede en præsentation af din opgave på 3-4 minutter, herefter følger en dialog om opgaven mellem dig og dine vejledere. I alt er der 24 minutter til rådighed pr. elev til præsentation, dialog, vejledernes votering og feedback. Som en del af vejledernes feedback får du et ark med kommentarer til din opgave.

Efter den mundtlige prøve skal du skrive lærernes feedback ind i kommentarfeltet til opgaven i Lectio, så du har dem til SRO i 2.g.

Nedenfor finder du to tjeklister til din egen evaluering af din DHO og den efterfølgende mundtlige evaluering, som du også skal forberede dig til og deltage i:²

Tjeklister – formalia og faglighed

Formalia	<ol style="list-style-type: none">1. Stemmer oplysningerne på forsiden og det evt. sidehoved?2. Passer indholdsfortegnelsen med indholdet af den faktiske opgave?3. Er afsnitsoverskrifterne præcise og relevante?4. Passer sidetalsangivelserne?5. Er citaterne gengivet korrekt og stemmer henvisningerne?6. Har du skrevet alting selv og udryddet evt. elementer af plagiering?7. Er litteraturlisten alfabetisk, systematisk, korrekt og overskuelig?8. Har opgaven det rette omfang?
Faglighed	<ol style="list-style-type: none">1. Besvarer opgaven problemformuleringen?2. Handler opgaven om andet eller mere end det, som opgaveformuleringen og/eller indledningen lægger op til?3. Indeholder opgaven en skønlitterær/danskfaglig tekst og en historisk kilde?4. Bruger du begge fags metodiske tilgange?5. Hvad er forskellene imellem de to fag – og hvad er lighederne?6. Hvad kan du forbedre, undersøge eller udforske frem til den mundtlige evaluering?
Husk	Husk at medbringe din opgave, dine primære tekster og kilder med understregninger og noter samt et talepapir. På den måde kan du vise, at du har arbejdet analytisk i bund med netop tekster og kilder – og du og dine lærere har noget konkret at diskutere ud fra.

² Tjeklisten er hentet fra Jørgensen (2018), s. 162-163

VIII. Litteraturliste

- Bender, Johan & Hans-Kurt Gade (1989): *Stormagtspolitikken 1945-1982 belyst ved kilder*, Munksgaard
- Bryld, Carl-Johan (2010): *Verden før 1914 - i dansk perspektiv*, Systime
- Ditlevsen, Tove (1948): "Tårer", i: *Noveller*, Gyldendal
- Hansen, Ib Fischer (1981): *Litteraturhåndbogen*, Gyldendal
- Jørgensen, Mikael Skou Hougaard (2018): *Dansk og historie. Storby og provins og derimellem*, Systime
- Jørgensen, Per Willemoes (1974): *De store opdagelser*, Gyldendal
- Vandborg, Lise (2011): "Dette burde skrives i nutid af Helle Helle", *Litteratursiden*, <https://litteratursiden.dk/anmeldelser/dette-burde-skrives-i-nutid-af-helle-helle>, (besøgt d. 10/4 2018)

© Forfatterne, forår 2018